

ТЕМА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 2:

Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз.

Рентгенологічна діагностика туберкульозу. Методи рентгенологічного дослідження у клініці фтизіатрії.

Рентгенологічні синдроми туберкульозу.

Актуальність теми. Туберкульоз становить одну з найгостріших проблем громадського здоров'я в державі. Лікарям різних профілів необхідні знання по розпізнаванню цієї недуги для запобігання розповсюдження туберкульозу та уніфікації підходів щодо надання фтизіопульмонологічної допомоги хворим.

Мета заняття: навчити студентів методиці клінічного обстеження хворих на туберкульоз легень та правильній інтерпретації одержаних даних; елементам деонтології при спілкуванні з пацієнтами; виробити навички розпізнавання клініко – рентгенологічних форм туберкульозу легень у відповідності з сучасною класифікацією.

Студент повинен знати:

- клінічні ознаки туберкульозу;
- рентгенологічне зображення органів грудної клітки в різних проекціях в нормі;
- поняття «вогнища», «інфільтрату», «порожнини», «фіброзу», їх рентгенологічні ознаки,
- рентгенологічні синдроми туберкульозу;
- клінічні форми туберкульозу легень в рентгенологічному зображенні;
- показники периферичної крові в нормі і при запальних процесах.

Студент повинен вміти:

- зібрати скарги хворого, анамнез хвороби і життя;
- визначити осіб з підвищеним ризиком захворювання на туберкульоз;
- оглянути хворого і виявити основні симптоми хвороби;
- провести пальпацію, перкусію і аускультацию органів грудної клітки, інтерпретувати отримані результати;
- виявити та пояснити патологічні зміни на рентгенограмах.

Міжпредметна інтеграція.

Предмет	Знати	Вміти
Попередні:		
Анатомія	Анатомію органів дихання.	
Фізіологія	Фізіологію органів дихання.	

Патологічна фізіологія	Патофізіологію захворювань органів дихання.	
Пропедевтика внутрішніх хвороб	Методику об'єктивного обстеження хворого.	Здійснити об'єктивний огляд хворого, оцінити отримані результати.
Рентгенологія	Рентгенологічні особливості органів грудної клітки в нормі і при патології, рентгенологічні синдроми.	Виявити рентгенологічні зміни в легенях.
Наступні:		
Внутрішня медицина	Клінічні прояви, рентген - семіотику захворювань органів дихання.	Провести диференціальну діагностику захворювань легень.
Внутрішньо-предметна інтеграція	Клінічні прояви, рентгенологічну картину різних форм туберкульозу.	Віддиференціювати клінічні форми туберкульозу.

Зміст теми заняття:

Особливості клінічного обстеження хворого на туберкульоз.

Розпитування. Різноманітність проявів туберкульозу легень в залежності від фази і поширення процесу. Клінічні симптоми хвороби: а) пов'язані з інтоксикаційним синдромом (підвищена температура тіла, слабкість, знижена працездатність, пітливість, погіршення апетиту, втрата маси тіла, порушення сну, дратівливість); б) місцеві прояви хвороби, пов'язані з ураженням легень (кашель, виділення харкотиння, кровохаркання, біль у грудній клітці, задишка).

Анамнез. Початок захворювання. Перенесені в минулому хвороби («грип», рецидивуюча пневмонія, супровідні захворювання). Значення контакту з особами, що виділяють МБТ. Умови праці та побуту хворого. Зловживання курінням, алкоголем, наркоманія. Результати та дата попереднього флюорографічного обстеження (у дорослих), відомості про щеплення БЦЖ та результати туберкулінодіагностики (у дітей).

Дані об'єктивного обстеження. Огляд. Загальний стан. Положення в ліжку. Температура тіла. Свідомість, шкірні покрови, видимі слизові. Підшкірна жирова клітковина. Набряки. Периферичні лімфатичні вузли. Голова, шия, стан щитовидної залози. Грудна клітка: форма, симетричність, рівномірність участі в акті дихання. Дані пальпації (болючість, голосове тремтіння). Дані топографічної та порівняльної перкусії грудної клітки. Аускультация: сила та характер дихання, хрипи, крепітація, їх локалізація, бронхофонія. Серцево – судинна система. Верхівковий поштовх. Епігастральна пульсація. Границі серця. Дані аускультатії. АТ. Пульс.

Захворювання інших органів, які супроводжуються відповідними клінічними симптомами.

Методи рентгенологічного дослідження хворих на туберкульоз органів дихання. Рентгено-, томо-, флюорографія, рентгеноскопія. Рентгенологічне зображення органів нормальної грудної клітки в різних проекціях. Рентгенологічне зображення часткової та сегментарної будови легень. Рентгенологічні симптоми і синдроми. Клінічні форми туберкульозу легень у рентгенологічному зображенні. Аналіз рентгенограм, томограм, флюорограм.

Комп'ютерна томографія, бронхографія, показання до їх застосування, діагностичне значення.

Дослідження *крові*. Діагностичне значення змін елементів периферичної крові і ШОЕ при різних формах і фазах туберкульозного процесу.

План і організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10-20 % робочого часу): організація заняття, постановка навчальної мети, контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (60-90% робочого часу): формування професійних вмінь і навичок. Студенти самостійно і під контролем викладача здійснюють курацію хворого, збирають анамнез, оволодівають навичками об'єктивного огляду, описують та інтерпретують рентгенограми, обґрунтовують клінічний діагноз.

Заключний етап (10-20 % робочого часу): контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок, підведення підсумків, домашнє завдання.

Матеріали методичного забезпечення заняття.

Тестовий контроль.

1. Хвора 35-ти років перебуває на лікуванні у протитуберкульозному диспансері з приводу інфільтративного туберкульозу верхньої частки лівої легені (лобіт) у фазі розпаду. При фізикальному обстеженні змін не виявлено. Як правильно повинен дихати хворий, щоб підвищити інформативність методу аускультативності?

- A. Дихати часто.
- B. Дихати глибоко.
- C. Сильно прокашлятись.
- D. Легенько покашляти і зробити глибокий вдих.
- E. Дихати відкритим ротом.

2. У хворої на туберкульоз легень під лівою лопаткою вислуховуються середньоміхурцеві хрипи. Про що свідчать такі зміни?

- A. Вогнищеві зміни в легеневій тканині.
- B. Бронхіт.
- C. Наявність порожнин розпаду.
- D. Спонтанний пневмоторакс.
- E. Ателектаз.

3. Коли частіше виявляється пітливість при туберкульозі?
- A. При фізичному напруженні.
 - B. При психоемоційному напруженні.
 - C. Вночі.
 - D. При перегріві.
 - E. Вдень.
4. Який анамнез захворювання характерніший для туберкульозу легенів?
- A. Захворів гостро три дні тому, теперішнім часом стан дещо поліпшився.
 - B. Вважає себе хворим декілька місяців.
 - C. Вважає себе хворим «все життя», неодноразово обстежувався без результату.
 - D. Погіршення почуття відзначає кожний четвертий день.
 - E. Щорічно відзначає погіршення почуття при скороченні світлового дня.
5. Яке із захворювань в анамнезі підвищує ризик захворювання на туберкульоз?
- A. Ішемічна хвороба серця.
 - B. Пневмонія.
 - C. Цукровий діабет.
 - D. Деформуючий артроз.
 - E. Хронічний тонзиліт.
6. У хворого 20-ти років при флюорографічному обстеженні у верхівково-задньому сегменті лівої легені виявлено ділянку затемнення малої інтенсивності з нечіткими контурами до 1 см у діаметрі. До якого рентгенологічного синдрому належить виявлене утворення?
- A. Синдрому прояснення.
 - B. Синдрому кулястої тіні.
 - C. Синдрому вогнищевої тіні.
 - D. Синдрому зміненого легеневого малюнку.
 - E. Синдрому дисемінації.
7. Який метод частіше застосується для виявлення деструкції в легеневій тканині?
- A. Оглядова рентгенографія.
 - B. Томографія.
 - C. Прицільна рентгенографія.
 - D. Рентгеноскопія.
 - E. Бронхографія.
8. Яка найчастіша сегментарна локалізація вторинних форм туберкульозу легень?
- A. I, II, III сегменти.

- B. II, III, IV сегменти.
- C. III, V, VI сегменти.
- D. I, II, VI сегменти.
- E. II, III, X сегменти.

9. Хворий 24-х років поступив до протитуберкульозного диспансеру із скаргами на слабкість, пітливість, зниження апетиту, кашель з харкотинням. Хворому зроблено оглядову рентгенограму, на якій у S6 лівої легені визначається кільцеподібна тінь.

Яким змінам в легеневій тканині відповідає такий характер тіні?

- A. Вогнищу.
- B. Інфільтрату.
- C. Фіброзу.
- D. Розпаду легеневої тканини.
- E. Накопиченню ексудату.

10. Хвора 35-ти років скаржиться на задишку, важкість в правому боці, підвищення температури тіла до 39°C. На оглядовій рентгенограмі виявлено гомогенне інтенсивне затемнення від рівня IV ребра до діафрагми з косою верхньою межею.

Якому захворюванню відповідають такі рентгенологічні зміни?

- A. Пневмонія.
- B. Рак.
- C. Еозинофільний інфільтрат.
- D. Ексудативний плеврит.
- E. Сухий плеврит.

Орієнтовна карта для організації самостійної роботи студентів з навчальною літературою:

Навчальні завдання	Вказівки до завдання	Відповідь
<u>Вивчити:</u> Методи обстеження хворих із захворюванням органів дихання	Шляхи і методи виявлення туберкульозу. Категорії населення з підвищеним ризиком захворювання на туберкульоз. Скарги, анамнез захворювання, перебіг, епідеміологічний анамнез, перенесені захворювання, умови праці та побуту. Фізикальні методи обстеження: значення пальпації, перкусії та аускультації.	
Клініку туберкульозу	Назвати клінічні ознаки, зумовлені інтоксикаційним синдромом, місцеві прояви захворювання, пов'язані з ураженням органів дихання.	

Рентгенологічні ознаки клінічних форм туберкульозу	Методи рентгенологічного обстеження хворих на туберкульоз органів дихання і внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Рентгено-, томо-, флюорографія, комп'ютерна томографія, рентгено-скопія. Рентгенологічні синдроми: ураження кореня легень, дисемінації, інфільтрації, кулястої тіні, порожнини, фіброзу, наявності рідини в плевральній порожнині. Клінічні форми туберкульозу легень у рентгенологічному зображенні. Поняття «вогнище», «інфільтрат», «каверна», «фіброз», їх рентгенологічні ознаки.	
Дослідження крові	Діагностичне значення змін кількості формених елементів периферичної крові і ШОЕ при різних формах і фазах туберкульозу.	

Література:

1. Фтизіатрія. Підручник / За ред. В.І.Петренка.–Київ, ВСВ «Медицина»:, 2015р. – 472 с.
2. Інфекційні хвороби з основами фтизіопульмонології. Навчальний посібник / Ільницький І. Г., Чорновіл А. В., Грицко Р. Ю., Костик О. П., Січкоріз О. Є., Рудницька Х. І.- Львів, 2009.- 404 с.
3. Фтизіатрія: навчальний посібник /За ред. В. П. Мельника, І. Г. Ільницького.- Київ, Львів: Атлас, 2008.- 304 с.
4. Фтизіатрія: підручник / За ред. акад.. А.Я. Циганенка, проф. С.І. Зайцевої. – Харків: Факт, 2004. – 390 с.
5. Савула М. М., Ладний О. Я. Туберкульоз. Підручник. Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 323 с.
6. Фтизіатрія: навчально-методичний посібник. Збірник завдань для тестового контролю знань / За ред. В.Ф. Москаленка, В.І. Петренка. - Вінниця: Нова книга, 2005.- 296с.
7. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної

допомоги дорослим. Туберкульоз, Наказ МОЗ України 04.09.2014р
№620.